

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ALPHA BANK

Τολμηροί Εξερευνητές και Πρωτοπόροι Άποικοι

Εκπαιδευτικό Φυλλάδιο για παιδιά Γυμνασίου

Ελληνικός αποικισμός

Αποικισμός είναι η ίδρυση νέων πόλεων (αποικιών) και η εγκατάσταση μέρους του πληθυσμού μιας πόλης σε μια νέα, απομακρυσμένη περιοχή.

Ήδη από τον 14ο αιώνα π.Χ., στα χρόνια του Μυκηναϊκού Πολιτισμού, διαπιστώνονται μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών από την κυρίως Ελλάδα προς τη Μικρά Ασία. Πιο μακρινές και οργανωμένες μετακινήσεις με σκοπό την ίδρυση νέων πόλεων παρατηρούνται από τον 8ο έως τον 5ο αιώνα π.Χ., περίοδο την οποία οι ιστορικοί ονομάζουν Β' Ελληνικό Αποικισμό. Κίνητρα είναι η έλλειψη καλλιεργήσιμης γης (στενοχωρία) και η αναζήτηση εμπορικών και άλλων οικονομικών πόρων.

Οι πόλεις της Εύβοιας ίδρυσαν τις πρώτες αποικίες στην Κάτω Ιταλία. Το παράδειγμά τους ακολούθησαν κι άλλες πόλεις. Τα αποτελέσματα του αποικισμού ήταν πολλά και σημαντικά:

- Αναπτύχθηκαν το εμπόριο και η βιοτεχνία
- Δημιουργήθηκε η έννοια της πόλης-κράτους
- Οι Έλληνες των αποικιών συνειδητοποίησαν την κοινή τους ταυτότητα (γλώσσα, θρησκεία, έθιμα)
- Ο πολιτισμός και η τεχνολογία των Ελλήνων επηρέασαν καθοριστικά τον δυτικό κόσμο

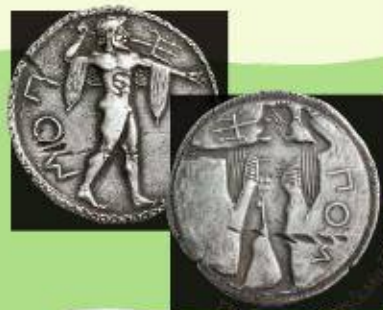

Η πρώτη μεγάλη αποικία ήταν η Κύμη στην Κάτω Ιταλία, που ίδρυσαν οι κάτοικοι της Χαλκίδας. Οι ντόπιοι πληθυσμοί επηρεάστηκαν πολύ από τους Έλληνες. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι χρησιμοποίησαν το ελληνικό αλφάβητο. Αυτό το αλφάβητο, ονομάζεται λατινικό, υιοθετήθηκε και από τους Ρωμαίους και σήμερα χρησιμοποιείται σε πολλές γλώσσες!

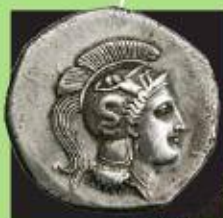
Νόμισμα*

Οι οικονομικές συναλλαγές γίνονταν στα αρχαία χρόνια με ποικίλους τρόπους: αρχικά με ανταλλαγές προϊόντων (αντιπραγματισμός) και στη συνέχεια με την καθιέρωση κοινών μέσων, όπως τα μέταλλα. Τα νομίσματα, ως κέρματα, εφευρέθηκαν στα τέλη του 7ου αιώνα π.Χ. στη Μικρά Ασία και έκτοτε η χρήση τους επεκτάθηκε. Ο ελληνικός αποικισμός μάλιστα συνέβαλε στη χρήση του νομίσματος ως το κύριο μέσο συναλλαγής σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο. Οι αποικίες έκοβαν τα δικά τους νομίσματα με θέματα εμπνευσμένα από το φυσικό περιβάλλον, τους θεούς και τους ήρωες. Τα νομίσματα των αποικιών είναι κέρματα με διπλή όψη από πολύτιμα μέταλλα. Σε κάποιες περιπτώσεις όμως τα βρίσκουμε και με διαφορετικά σχήματα, όπως βέλη ή δελφίνια ή κατασκευασμένα με διαφορετικό τρόπο, όπως η κοιλόκυρτη τεχνική.

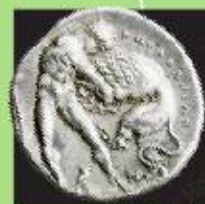
Κοιλόκυρτη τεχνική: η απόδοση της ίδιας παράστασης και στις δύο όψεις. Στην μπροστινή όψη η παράσταση εξέρχεται, είναι δηλαδή ανάγλυφη-κυρτή, ενώ στην πίσω πλευρά σχηματίζει βαθούλωμα, έχει δηλαδή κοίλη μορφή.

* **Νόμισμα:** ένα μικρό μεταλλικό δισκόμορφο αντικείμενο, που έχει κοπεί, ζυγισθεί, σφραγισθεί και τίθεται σε κυκλοφορία από μια δημόσια αρχή, σύμφωνα με νόμο που εγγυάται την καθορισμένη αξία του.

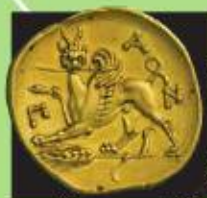
Αθήνα
Αθηνά Τετραδράχμο

Ηρακλεια
Ηρακλεια Τετραδράχμο

Τύραντος
Τύραντος Τετραδράχμο

Πεντακόστης
Πεντακόστης Πεντακόστης

Ολυμπία
Ολυμπία Τετραδράχμο

Αργείο
Αργείο Τετραδράχμο

Το ταξίδι των αποίκων

Η ίδρυση μιας αποικίας αποτελούσε σημαντικό γεγονός για μια πόλη και σχεδιαζόταν με προσοχή. Πρώτα διάλεγαν τον οικιστή, δηλαδή τον αρχηγό της αποστολής. Με βάση τις πληροφορίες που είχαν συλλέξει, επέλεγαν την περιοχή στην οποία θα πήγαιναν να εγκατασταθούν οι άποικοι. Οι νέες τοποθεσίες έπρεπε να έχουν στρατηγικά και οικονομικά προτερήματα: προστατευμένη θέση, έκταση ικανή να φιλοξενήσει μια πόλη, καλλιεργήσιμη γη, φυσικό λιμάνι.

Σύβαρις

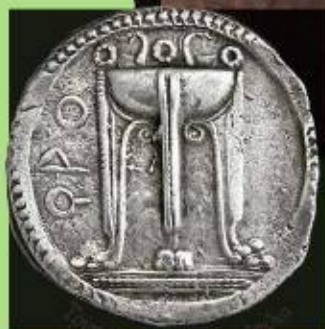
Ιδρύθηκε γύρω στο 720 π.Χ. από Αχαιούς αποίκους στην εύφορη πεδιάδα ανάμεσα στους ποταμούς Κράθη και Σύβαρη.

Εξελέχθηκε στην πλουσιότερη και ισχυρότερη πόλη της περιοχής. Αργότερα στη θέση αυτή χτίστηκαν οι Θούριοι.

Στη συνέχεια ζητούσαν επιβεβαίωση και βοήθεια (χρησμό)
από τα μεγάλα ιερά και από τα μαντεία.

ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟ
ΝΑ ΤΑΞΙΔΕΥΟΥΜΕ
ΓΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟ
ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΙΚΕΛΙΑ,
ΝΑΙ.

Αυγούστου Κρόνου, Καλαβρία

Όταν πλέον οι άποικοι έφταναν στη νέα τους πατρίδα, διατηρούσαν τις πολιτικές και θρησκευτικές συνήθειες της πόλης (μητρόπολης) από όπου ξεκίνησαν, όπως το πολίτευμα και τις γιορτές.

Ο ποταμός Σελινούντας κάνει σπονδή σε βωμό, Σελινούντας, Σικελία

Μύθοι και ιστορίες

Όλοι οι ελληνικοί μύθοι αποτελούν ένα μίγμα από θρύλους με ιστορική βάση και λαϊκά παραμύθια εμπλουτισμένο με αρκετή φαντασία. Βοηθούσαν τους ανθρώπους να αντιληφθούν και να αντιμετωπίσουν το φυσικό κόσμο και τα επιτεύγματα των παλαιότερων ανθρώπων. Οι απόγονοι των πρώτων αποίκων διηγούνταν από γενιά σε γενιά τις ιστορίες για την ίδρυση της πόλης και τις περιπέτειες των προγόνων τους.

Οι μύθοι με τα θαλασσινά ταξίδια ηρώων αναπαριστούν, με ελκυστικό τρόπο, τις δυσκολίες και τα κατορθώματα των τολμηρών εξερευνητών και αποίκων. Τα ταξίδια του Ηρακλή, του Οδυσσέα και του Ιάσονα με τους Αργοναύτες είναι τα πιο γνωστά παραδείγματα!

Οι ιστορίες των αποίκων για την ίδρυση των πόλε-
ων τους και τις περιπέτειες που πέρασαν αποτέλεσαν
ένα ξεχωριστό λογοτεχνικό είδος στην αρχαιότητα, τις
«Κτίσεις»! Σήμερα όμως σώζονται ελάχιστα αποσπά-
σματα...

Ωρα για δράση!

Μπορείς να βρεις και να ενώσεις
τους όρους με τις σημασίες τους;

μητρόπολη

Η έλλειψη καλλιεργήσιμης γης, που οφειλόταν
συχνά στην αύξηση του πληθυσμού.

στενοχωρία

Η απάντηση που έδινε το μαντείο. Συχνά δεν ήταν
ξεκάθαρη και μπορούσε να ερμηνευτεί με πολλούς
τρόπους.

οικιστής

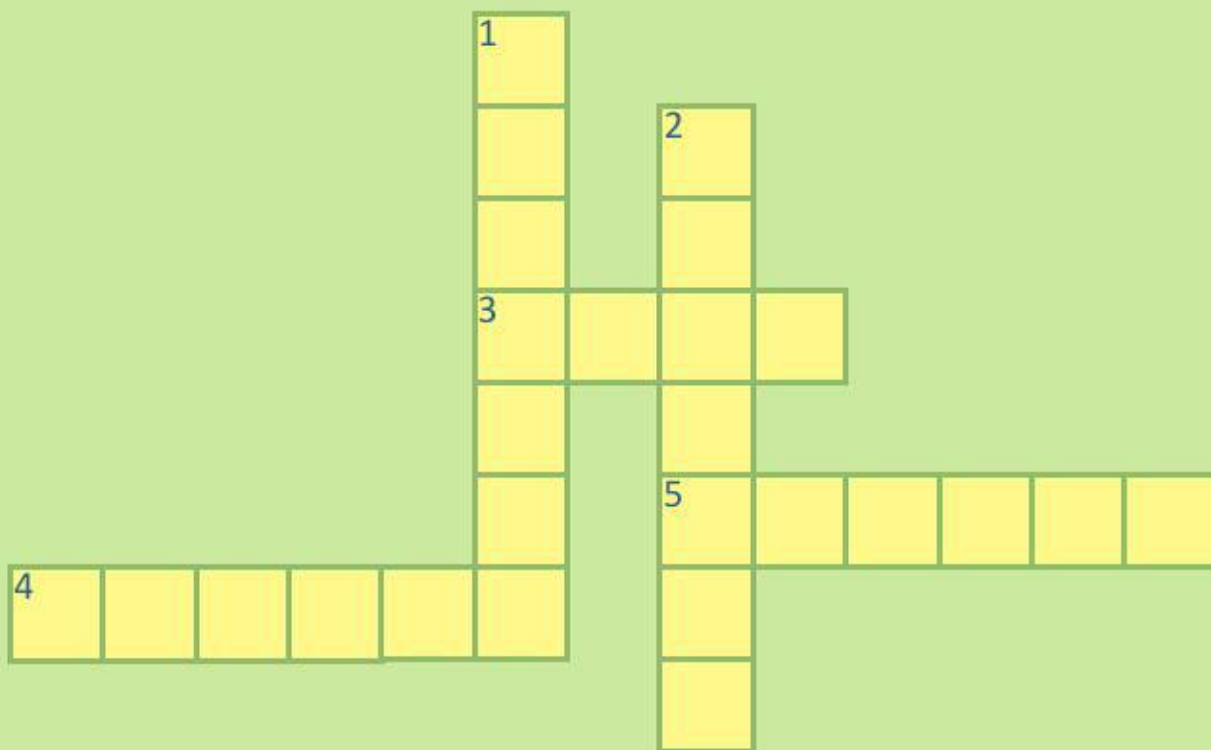
Η νέα πόλη που ιδρύονταν με πρωτοβουλία μιας
άλλης πολιτείας. Αυτές οι δύο διατηρούσαν στενές
σχέσεις.

χρησμός

Η πολιτεία που οργάνωνε και έστελνε αποστολές
για να ιδρυθούν νέες πόλεις.

αποικία

Ο αρχηγός της αποστολής των αποίκων.
Προερχόταν συχνά από αριστοκρατική οικογένεια.

- 1** Ο μεγαλύτερος ήρωας των Ελλήνων, γνωστός για τα ταξίδια και τους άθλους του.
- 2** Μικρό μεταλλικό αντικείμενο συγκεκριμένης αξίας, συνήθως σε μορφή δίσκου, χρήσιμο για οικονομικές συναλλαγές.
- 3** Η πρώτη αποικία των Ελλήνων στην Κάτω Ιταλία, που ιδρύθηκε από τη Χαλκίδα.
- 4** Μυθικό ον με σώμα λιονταριού, κεφάλι και φτερά αετού, που βλέπουμε στο χρυσό νόμισμα από το Παντικάπαιον.
- 5** Το φυτό που βλέπουμε στο νόμισμα του Σελινούντα (πόλη στη Σικελία).

Ταξίδια/στον χάρτη

Διάλεξε μια μητρόπολη για να ξεκινήσεις το ταξίδι σου!

Τα χρώματα θα σε καθοδηγήσουν.

Σημείωσε στον χάρτη την πορεία του καραβιού σου
και γράψε στην επιγραφή τα ονόματα των αποικιών σου!

Μασσαλία

Ρόδη

Εμπόριον

ΑΔΡΙΑΤΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Κύμη

Νεάπολις

Υέλη/Ελέα

Νάξος

Καμάρινα

Συρακούσες

Φώκαια:

Χαλκίδα:

Κόρινθος:

Αναζήτησε στο διαδίκτυο
τις μητροπόλεις και τις αποικίες τους.
Θα δεις ότι πολλές υπάρχουν
ακόμα και σήμερα!

● Απολλωνία Ιλλυρική

■ Χαλκίδα

■ Κόρινθος

■ Φώκεια

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ
ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΙΟΝΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

Ταξίδια στον χάρτη

• Ολβία

• Παντικάπαιον

• Χερσόνησος Ταυρική

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ
ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

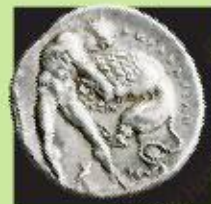
Μίλητος:

Μέγαρα:

Τα νομίσματα των αποικιών

Αθηνά, Σικελία

Ηρακλής, Κρήνη

Μεσσήνη

Ολφία, Κρήνη

Μπορείς να βάλεις τα νομίσματα των αποικιών στο σωστό πουγκί με βάση την παράσταση που απεικονίζουν;

Χρυσός Πανθηκός

Χρυσός Πανθηκός

Αργυρός Πανθηκός

Αργυρός Πανθηκός

Ταυρός

Αργυρός Πανθηκός

Αργυρός Πανθηκός

Αργυρός Πανθηκός

Αθήνα

Αργυρός Πανθηκός

Ινδικός

Αργυρός Πανθηκός

Σελήνη Σελήνης

Αργυρός Πανθηκός

Σκαθιστή Αχρική

Αργυρός Πανθηκός

μυθικά πλάσματα

ζώα και φυτά

Ένα δώρο για τις μελέτες σου!

Κόψε τους σελιδοδείκτες,
διάλεξε το νόμισμα που θέλεις
από την κεντρική σελίδα
και κόλλησέ το στην κορυφή!

Τολμηροί Εξερευνητές και Πρωτοπόροι Άποικοι

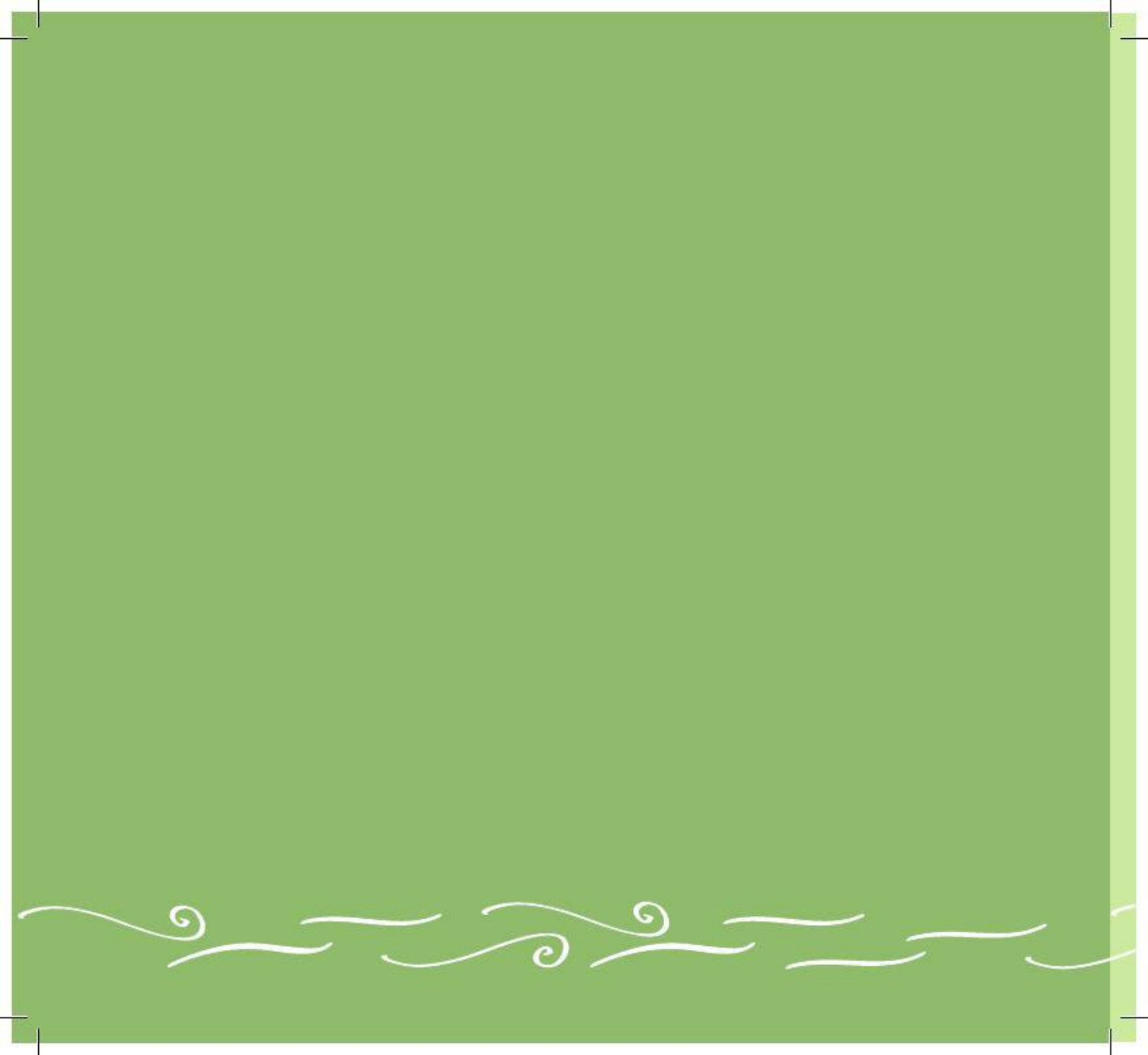

Τολμηροί Εξερευνητές και Πρωτοπόροι Άποικοι

Τολμηροί Εξερευνητές και Πρωτοπόροι Άποικοι

Μελέτη Υλικού - Κείμενα και Επιμέλεια Εντύπου

Δρ Χρήστος Γκατζόλης, Αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Δημοσίων Σχέσεων,
Τεκμηρίωσης και Δημοσιευμάτων Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης (ΑΜΘ)
Δρ Όλγα Σακαλή, Μουσειολόγος-Μουσειοπαιδαγωγός
Ευμορφία Τσιαμάγκα, Μουσειοπαιδαγωγός ΜΕΔ
Στυλιανή Μαντικού, Αρχαιολόγος-Μουσειολόγος ΜΑ

Φωτογράφιση Αρχαίων Νομισμάτων

Παντελής Μαγουλάς

Σχεδιαστική Απόδοση Μυθολογικών Μορφών

Μαίτα Χατζηωαννίδου (IooroSTUDIO)

Σχεδιασμός και Γραφιστική Επιμέλεια Εντύπου

IooroSTUDIO

Παραγωγή

Δήνεα Ε.Π.Ε.

Σχεδιασμός Εκπαιδευτικού Προγράμματος

Χρήστος Γκατζόλης
Ευμορφία Τσιαμάγκα
Στυλιανή Μαντικού

Σχεδιασμός Παιχνιδιού

Χρήστος Γκατζόλης
Ευμορφία Τσιαμάγκα
Στυλιανή Μαντικού

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων, Τεκμηρίωσης και Δημοσιευμάτων
Τηλ.: 2310 830 538
Fax: 2310 861 306
E-mail: info.amth@culture.gr
<http://www.amth.gr>

ALPHA BANK

Νομισματική Συλλογή
Τηλ.: 210 326 2460-1
Fax: 210 326 2462
E-mail: numismatic@alpha.gr
<http://www.alphanumismatics.gr>

ISBN: 978-618-5072-09-4

2014

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα πραγματοποιείται στο πλαίσιο της έκθεσης «Η Ευρώπη της Ελλάδας. Αποικίες και Νομίσματα από τη Συλλογή της Alpha Bank» στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Τα νομίσματα του Εντύπου ανήκουν στη Συλλογή Alpha Bank.

Εικόνα εξώφυλλου: Νόμισμα από τον Τάραντα της Κάτω Ιταλίας με τη μορφή του ομώνυμου ήρωα.

